

KORTE BIJDRAGEN

NOORD-FRIESLAND BUITENDIJKS, WAAR NAAR TOE?

bespreking van het rapport 'Noord-Friesland Buitendijks (mei 1994)

In mei van dit jaar verscheen het rapport 'Noord-Friesland Buitendijks' van de gelijknamige werkgroep. Het rapport geeft een beschrijving van het gebied en een toekomstvisie. Het betreft de buitendijkse gronden gelegen langs de Friese vastelandskust tussen Zwarte Haan en de Holwerder Pier, waarvoor in de jaren '70 en '80 plannen tot inpoldering bestonden. Het rapport verscheen onder verantwoording van It Fryske Gea en werd mede onderschreven door de Waddenvereniging. It Fryske Gea zal in de toekomst Noord-Friesland Buitendijks gaan beheren, daartoe in de gelegenheid gesteld door de provinciale overheid. Deze bereikte in 1991 een akkoord met het Landbouwschap over de omvang van de oppervlakte natuur in de Ecologische Hoofdstructuur in het kader van het Natuurbeleidsplan. Noord-Friesland Buitendijks zal daar als kerngebied deel van gaan uitmaken.

beschrijving en toekomstvisie

Het rapport bestaat uit twee gedeelten. In de eerste tien hoofdstukken wordt op een heldere manier iets verteld over de geschiedenis en de huidige toestand, de natuurwaarden en de economische waarden van het gebied. In de volgende vier hoofdstukken komen de toekomstplannen aan bod en de onderbouwing daarvan. Het eerste deel gaat eigenlijk over landbouwgebied met natuurwaarden, het tweede deel over natuurgebied met enige recreatieve waarde. Landbouw is niet meer het doel maar zal hooguit een middel voor natuurbeheer zijn. Het rapport is dan ook een pleidooi om de bestaande natuurwaarden te ontwikkelen en uit te breiden. Voor het grootste gedeelte mag de natuur dat zelf doen. Enkele technische ingrepen aan het begin (ontpoldering van de zomerpolders) en flankerend beheer daarna (extensieve beweiding) moeten een duwtje in de gewenste richting geven.

streefbeeld en beleid

De gewenste richting is een zo natuurlijk mogelijk kweldergebied met alle plante- en diersoorten die daarbij horen. Het 'streefbeeld' betreft een periode in een lang verleden, een tijd waarin de mens nog geen invloed op de kwelder uitoefende en waarin de kwelders aan de landzijde werden begrensd door uitgestrekte veengebieden met daar doorheen stromende riviertjes, zoals de Boorne, vanaf hogere zandgronden. De beperkingen van dit beeld, zoals het nu ontbreken van dit achterland van veengebieden, met bijbehorende diersoorten, en van de daarmee samenhangende oorspronkelijke waterhuishouding worden in het rapport aangegeven. Vervolgens worden een aantal beleidskeuzes uitgewerkt die bij kunnen dragen

tot een benadering van het streefbeeld: 1) het al of niet uitpolderen van de zomerpolders, 2) het wel of niet begreppelen in verband met de afwatering en 3) eventuele beweiding en soorten grazers.



Uitgestrekt kwelderlandschap foto Jaap de Vlas

huidige waarden en knelpunten

Zijdelings worden de mogelijke conflicten met de huidige natuur- en cultuurhistorische waarden aangestipt, welke kunnen ontstaan als kritieke soorten broedvogels en overwinterende ganzen geen geschikte broed- of fourageerplaatsen meer kunnen vinden in het gebied. Mijns insziens verdienen de huidige natuur- en cultuurhistorische waarden meer aandacht in verband met de voorgestelde monitoring en eventueel daarop volgende beheersaanpassingen.

Laat ik me beperken tot de natuurwaarden. Wanneer de zomerpolders eenmaal zijn uitgepolderd, dan is er geen weg terug,¹⁰ monitoring van broedvogels, ganzen en andere vogels ten spijt. Voorgesteld wordt daarom om uitpoldering geleidelijk (per polder) te laten verlopen en gelijktijdig door monitoring de ontwikkeling van vogelpopulaties te volgen. Helaas echter ontbreken in het rapport duidelijke criteria en randvoorwaarden die aangeven wanneer (andere) keuzes gemaakt moeten worden (bijvoorbeeld wanneer de ganzen inderdaad binnendijks gaan foerageren). Zo blijft het beleid onduidelijk en blijft het conflict natuurbehoud versus natuurontwikkeling bestaan, terwijl het gebied juist aangekocht wordt op grond van zijn huidige natuurwaarden. Geef deze natuurwaarden een duidelijke plaats naast de (nieuw) te ontwikkelen natuurwaarden. Handhaaf bijvoorbeeld één grote polder met traditioneel beheer waar grote groepen ganzen in terecht kunnen.

Hoewel een bestaande zomerpolder in zekere zin eentoniger genoemd kan worden dan een 'ontpolderd' gebied, vergroot het toch de variatie van Noord-Friesland Buitendijks als geheel. Daarnaast is het nog maar de vraag hoe je eentonigheid opvat en op welke schaal. Dan zijn de kwelders ook eentonig. Eentonigheid kan ook kwaliteit inhouden: in de zin van veel



Erosie van de kwelderrand foto Jaap de Vlas

ruimte, veel rust, veel slik, veel gras en veel vogels. Kwantiteit en kwaliteit zijn geen strijdige begrippen.

politisering

In het één na laatste hoofdstuk van het rapport worden de bedreigingen voor het gebied opgesomd: klimaatverandering, erosie en menselijke invloeden als delfstofwinning, zwerfvuil en recreatiedrukke. De politisering van de natuurbescherming zou daar nog aan toegevoegd kunnen worden. In het laatste hoofdstuk wordt namelijk vermeld dat een 'Werkgroep haalbaarheidsstudie Noord-Friesland Buitendijks' (ingesteld door de provincie Friesland) in oktober 1992 van mening was dat: "... aan het herstel van het kwelder karakter een grotere waarde moet worden toegekend dan aan het uitsluitend behouden en herstellen van de vogelkundige waarden van de zomerpolders." Hiermee werd al een schaduw vooruitgeworpen. Gelukkig komt de uitvoering van het beleid te liggen bij It Fryske Gea, een organisatie waarvan we kunnen hopen en verwachten dat ze opkomt voor de bescherming van natuurwaarden. It Fryske Gea heeft met It Wiid 'de poot stijfgehouden'; dat kan ook hier!

Johan Taal, Nieuwe Bildtdijk 71, 9078 PS Oude Bildtzijl, bestuurslid wadvogelwerkgroep-FFF.
